

Článek se věnuje rozboru vlastnické struktury několika nejdůležitějších stavebních společností působících v České republice.

Vlastnická struktura jednotlivých stavebních firem působících na území České republiky hraje v současné ekonomicky vypjaté době zásadní roli při schopnosti pružně reagovat na jednotlivé pobídky přicházející ze strany investorů a můžeme ji momentálně rozdělit do následujících dvou kategorií:

- ▮ stavební firmy vlastněné ze 100 % českým vlastníkem
- ▮ stavební firmy vlastněné ze 100 % zahraničním vlastníkem.

Dále pak se v ojedinělých případech můžeme setkat i s modelovým rozdělením na majoritní a minoritní držení jednotlivých procent akcií mezi klíčovými zaměstnanci firmy, jakožto motivačním prvkem, který má zaměstnancům dodávat pocit patriotismu a vlastnictví pro jejich pracovní zapojení. Pro vytvoření představy o vlastnické struktuře stavebních firem působících v ČR je velice důležité vrátit se zpět do devadesátých let dvacátého století. Tehdy se jednotlivé exkluzivní stavební společnosti z předrevolučního období prodávaly zahraničním vlastníkům, většinou stavebním společnostem, které si v České republice vytvářely své dceřiné společnosti. Jednalo se např. o společnosti:

- ▮ Vodní stavby, následně přejmenované na HOCHTIEF CZ a.s.,¹⁾ spadající do nadnárodního konsorcia HOCHTIEF Construction, Spolková republika Německo
- ▮ IPS, následně přejmenovaná na Skanska a.s.,²⁾ spadající do nadnárodního konsorcia Skanska Kraft AS, Švédské království
- ▮ ŽS Brno, následně přejmenovaná na OHL ŽS, a.s.,³⁾ spadající do nadnárodního konsorcia OHL Group, Španělské království
- ▮ Stavby silnic a železnic, následně přejmenovaná na EUROVIA CS, a.s.,⁴⁾ spadající

do nadnárodního konsorcia EUROVIA, Francouzská republika.

V tomto období zároveň započal vzestup stavebních firem, které se zpočátku profilovaly jako malé stavební společnosti, leckdy sestávající pouze z rodinných příslušníků či přátel, aby se následně rozrostly do větších rozměrů a případně se spojily se zahraničními partnery:

- ▮ Čermák a Hrachovec, nyní spadající do konsorcia COLAS S.A.,⁵⁾ Francouzská republika
- ▮ Chládek a Tintěra, Pardubice a.s., nyní spadající do konsorcia enteria a.s.,⁶⁾ Česká republika
- ▮ GEOSAN GROUP a.s.,⁷⁾ Česká republika.

Při identifikaci stávajících vlastníků stavebních firem, vytvořených původně rodinnými příslušníky, přáteli apod., zjistíme, že se spo-

lečnosti dělí na několik skupin. Těmi hlavními skupinami jsou:

- ▮ Podniky ve vlastnictví původních majitelů dodnes, byť vlastnická struktura může být z různých důvodů do jisté míry „znehledněna“ a vlastníkem dané společnosti je jiná právnická osoba, např. zahraniční společnost se sídlem v Nizozemsku, na Kypru apod., která následně umožňuje menší daňovou zátěž, ochranu před českými zákony (arbitráž) a dále pak chrání samotného vlastníka při odhalování majetku.

Pro ilustraci může být využito zprávy ze studie k rozkrývání dodavatelů veřejných zakázek:

„Projekt zkoumal majetkovou strukturu 1638 dodavatelů, kteří ministerstvům a krajům ČR dodali mezi lety 2009 a 2012 zakázky v hodnotě cca 117 mld. Kč. Přestože v domácích zakázkách vítězí v naprosté vět-

¹⁾ Obchodní rejstřík a sbírka listin [online][cit. 10. 1. 2013] Zdroj: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-vypis?subjektId=isor%3a117843&typ=full&klic=zkyakk>

²⁾ Obchodní rejstřík a sbírka listin [online][cit. 10. 1. 2013] Zdroj: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-vypis?subjektId=isor%3a478256&typ=full&klic=et2tsr>

³⁾ Obchodní rejstřík a sbírka listin [online][cit. 10. 1. 2013] Zdroj: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-vypis?subjektId=isor%3a177291&typ=full&klic=oll5cp>

⁴⁾ Obchodní rejstřík a sbírka listin [online][cit. 10. 1. 2013] Zdroj: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-vypis?subjektId=isor%3a217174&typ=full&klic=32r3pd>

⁵⁾ Obchodní rejstřík a sbírka listin [online][cit. 10. 1. 2013] Zdroj: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-vypis?subjektId=isor%3a441598&typ=full&klic=jnaud8>

⁶⁾ Obchodní rejstřík a sbírka listin [online][cit. 10. 1. 2013] Zdroj: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-vypis?subjektId=isor%3a227620&typ=actual&klic=sgmepd>

⁷⁾ Obchodní rejstřík a sbírka listin [online][cit. 10. 1. 2013] Zdroj: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-vypis?subjektId=isor%3a318322&typ=actual&klic=t0n8xc>

šině české subjekty, jejich vlastnická struktura byla zjištěna poměrně různorodá: 42 % je vlastněno zahraniční právnickou osobou, mezi zeměmi se vyskytují nejbližší sousedé ČR, daňové ráje, i státy typické neprůhledným vlastnictvím. U 40 % dodavatelů byl z českých zdrojů dohledán přímo fyzický vlastník, o 8 % se dělí státní instituce s vysokými školami, církvemi a sdruženími. Konečně u 10 % českých subjektů se v rámci projektu vlastníka nepodařilo dohledat, často z důvodu netransparentní majetkové struktury.“⁸⁾

Podniky odprodané nadnárodním koncernům (stavebních společností), byť původní zakladatelé ve firmách nadále pracují na různých manažerských pozicích.

O historii jedné z takových firem čerpám informace z otevřených internetových zdrojů: „V roce 1993 byla založena společnost Čermák a Hrachovec s.r.o. (...) vycházející ze samostatných společností Vlastimil Čermák - provádění inženýrských staveb a Ing. Miloš Hrachovec - provádění inženýrských staveb. (...) Původní stavební firmy vznikly na podzim roku 1990 a každá z nich měla v době založení 12 zaměstnanců. (...) Vzhledem k jejich úspěšnosti v oblasti výstavby inženýrských sítí v Praze došlo k rychlému růstu. V polovině roku 1993 měla každá z nich 90 zaměstnanců. Pro zjednodušení styku s odběrateli a dodavateli a s cílem dosažení vyšší efektivity produkce vznikla v prosinci 1993 původní společnost Čermák a Hrachovec s. r. o. Společnost se k 31.12.2000 transformovala na akciovou společnost Čermák a Hrachovec a. s. (...) V roce 2006 se stala společnost Čermák a Hrachovec a.s. členem skupiny COLAS S.A. Francie.“⁹⁾

Na základě podílu cizího investičního kapitálu se pak stavební firmy dají rozdělit na společnosti ekonomicky:

- nezávislé
- středně závislé
- plně závislé.

Pod **nezávislými** stavebními firmami si předně můžeme představit podniky, vlastněné zahraničními vlastníky, kteří vlastní stavební firmy nejen v České republice, ale zároveň i v jiných státech po celé naší planetě, a disponují obrovským finančním kapitálem, který přelévají ze svých dceřiných společností na mateřské organizace. Se svými firmami působí na burzách po celém světě a jejich výchozí pozice směrem k finančním ústavům je tak v oblastech poskytnutí kon-

tokorentů, bankovních pozastávek, úvěrů na investice a následných možností zcela odlišná od podmínek klasických stavebních firem.

Příkladem nezávislé firmy může být HOCHTIEF Construction, Skanska Kraft AS, OHL ŽS, a.s. a Eurovia.

„V roce 2003 se v Čechách konstituovala samostatná společnost skupiny HOCHTIEF: HOCHTIEF Solutions AG, organizační složka. Působí v mnoha oblastech Evropy a realizovala desítky velkých technicky náročných projektů. Patří k nim například výstavba částí metra v Athénách, Mnichově nebo Essenu.“¹⁰⁾ (...) „Španělská skupina ACS dnes získala od Evropské komise souhlas s převzetím kontrolního podílu v největší německé stavební společnosti Hochtief. (...) ACS je ve Španělsku tradičním dodavatelem velkých veřejných stavebních zakázek. V posledních letech rozšířila své aktivity o další obory a koupila podíly v energetické společnosti Iberdrola a provozovateli dálničního mýtného Abertis. (...) Hochtief má zhruba 70 tisíc zaměstnanců a vlastní podíly v několika letištích. V České republice firma působí prostřednictvím divize Hochtief CZ.“¹¹⁾

„Skanska je jednou z největších společností na světě poskytujících služby v oblasti stavebnictví a projektového developmentu. U jejího vzniku v roce 1887 stála švédská společnost AB Skanska Cementgjuteriet (...) která se v průběhu své existence postupně transformovala na mezinárodní společnost zaměřenou na poskytování celkových stavebních služeb. Název Skanska je používán od roku 1984. Skanska je tvořena skupinou firem, v jejímž čele stojí Skanska AB se sídlem ve Stockholmu. (...) 53 000 zaměstnanců působí na vybraných trzích v Evropě, Spojených státech amerických a v Latinské Americe.“¹²⁾

„Společnost OHL ŽS, a.s. realizuje řadu svých zakázek nejen na území České repub-

⁸⁾ Studie - zindex, Rozkrývání dodavatelů veřejných zakázek - případová studie, [online][cit. 15. 1. 2013] Zdroj: <http://zindex.cz/data/rozkryvani-studie.pdf>

⁹⁾ Oficiální stránky společnosti Čermák a Hrachovec, [online][cit. 15. 1. 2013] Zdroj: http://www.cerhra.cz/index.php?url=historie_a_vyvoj/historie_a_vyvoj

¹⁰⁾ Oficiální stránky společnosti HOCHTIEF, [online][cit. 15. 1. 2013] Zdroj: <http://www.hochtief.cz/cz/profil/hochtief-construction-ag>

¹¹⁾ Portál E15, ACS dostala povolení k převzetí Hochtiefu, [online][cit. 15. 1. 2013] Zdroj: <http://zpravy.e15.cz/byznys/reality-a-stavebnictvi/acs-dostala-povoleni-k-prevezeti-hochtiefu>

¹²⁾ Oficiální stránky společnosti Skanska, [online][cit. 17. 1. 2013] Zdroj: <http://www.skanska.cz/cz/O-nas/Zakladni-informace-o-spolenosti/>

liky, ale také na území zahraničních států. V rámci zajištění kompatibility na zahraničních trzích a zjednodušení činnosti na realizovaných stavebních zakázkách společnost otevírá v jednotlivých oblastech organizační složky. (...) současné oblasti působnosti, Ázerbájdžán, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Černá Hora, Chorvatsko, Maďarsko, Slovensko, Polsko, Rumunsko, Ruská federace, Srbsko, Slovinsko“¹³⁾

„Společnost EUROVIA CS, a. s., dříve Stavby silnic a železnic, a. s., patří k nejvýznamnějším stavebním firmám v České republice a je jedničkou v oblasti dopravního stavitelství. (...) Skupina je organizována do šesti oblastí na území České a Slovenské republiky. (...) EUROVIA CS, a. s., nabízí své služby zákazníkům již 60 let. Od roku 2006 je jejím stoprocentním vlastníkem francouzská společnost EUROVIA, která působí v 18 zemích světa a je součástí světového koncernu VINCI.“¹⁴⁾

Naproti tomu, zaměříme-li se na domácí vlastníky, kteří nedisponují zahraničními financemi, ani neobchodují se svými akcemi na burze, a jsou odkázáni na své vlastní finanční zdroje a schopnosti domluvit se s bankovními domy, tak je můžeme rozdělit na ony dvě zbylé kategorie **středně závislých a plně závislých** stavebních firem.

Středně závislé podniky se v průběhu svého ekonomického života uchýlily k investování do hmotného majetku a jiných investičních příležitostí nezávislých na samotné stavební výrobě (např. bytové domy na pronájem, cementárny, kamenolomy, obchodní domy, stroje na zimní údržbu apod.). Do jisté míry tak tímto způsobem eliminovaly tvrdý dopad drastického snížení příjmů a práce v současné době právě ziskem i z jiných aktivit mimo samotnou stavební výrobu. Těmito investicemi si vytvořily částečnou výhodu před plně závislými stavebními firmami, z pohledu reakce na příležitosti trhu.

Plně závislé podniky v současné době zažívají velice krušné období. Jsou plně závis-

lé na svých dodavatelích a vesměs nejsou schopny reagovat na jakoukoli investiční příležitost. Jejich jedinou možností je vykonávat práci pro jiné dodavatele jako subdodavatel. Avšak, jak jsem se zmiňoval v článku „Construction management aneb proces rozkladu stavebních podniků v ČR“ (Časopis Veřejné zakázky, č. 1/2013), tento způsob prací je v současné době velice riskantní z několika úhlů pohledu (neproplacení faktur a následného zdlouhavého soudního vymáhání, kdy společnost není schopna profinancovat jednotlivé náklady a padá do insolvence). Na nepříznivé důsledky rizika většinou plně závislé podniky nedokáží reagovat a bankrotují. Že se jedná o reálné naplnění uvedených tezí, dokumentuje následující tabulka. Z ní je patrný soustavný nárůst bankrotů stavebních firem, kdy za posledních pět let se počet bankrotů téměř zdvojnásobil.

Tabulka: Počet bankrotů stavebních firem v ČR

2008	2009	2010	2011	2012
117	137	190	196	229

Zdroj: CCB - Czech Credit Bureau¹⁵⁾

Z výše uvedeného nám tak tedy vyplývá, že situaci na stavebním trhu za období posledních pěti let výrazně ovlivňuje nevyváženost v konkurenceschopnosti mezi jednotlivými stavebními firmami. Rozdílná konkurenceschopnost je přitom založena na ekonomické síle a nikoli na kvalitě produkce a na množství doplňujících služeb. Stavebnictví tak vykazuje rysy monopolizovaného odvětví se všemi s tím spojenými negativními důsledky. Tato situace neustále klade nové a nové překážky v podobě nepředvídatelných změn v chování ekonomických subjektů a změn jednotlivých zaběhnutých postupů a vede k posilování nejistoty. Otázkou je, zda by se dala současná situace označit za začátek optimalizačního procesu, kdy „přežijí“ pouze ti nejsilnější a nejlepší.

Ing. Filip Bušina, MBA
doktorand VŠE v Praze
odborný asistent ARC - VŠPSV

¹³⁾ Oficiální stránky společnosti OHLŽS, [online][cit. 17. 1. 2013] Zdroj: <http://www.ohlzs.cz/zahranicni-aktivita>

¹⁴⁾ Oficiální stránky společnosti Eurovia, [online][cit. 17. 1. 2013] Zdroj: http://www.eurovia.cz/cs/profil_spolecnosti

¹⁵⁾ Společnost CRIF-Czech Credit Bureau, [online][cit. 17. 1. 2013] Zdroj: <http://www.crif.cz/Pages/default.aspx>